

bedrijfsvoering in de kolonie wachten nog steeds op hun geschiedschrijver. Met deze publicatie hoeven de toekomstige vorsers alvast geen tijd en moeite meer te investeren in het bijeenbrengen van een aantal basisgegevens : Buelens heeft dat voor hen allemaal gedaan. Dank zij zijn geduldig puzzel- en graafwerk zal het “rendement” van de koloniale geschiedschrijving in de komende jaren ook hoger komen te liggen...

Guy Vanthemsche

PATRICK & JEAN-NOËL LEFÈVRE
«**Les militaires belges et le Rwanda 1916-2006**»
Brussel, Racine, 2006, 24 p.

Wie meer wil weten over Belgische militairen in Rwanda van 1916 tot vandaag kan zich voortaan wenden tot het werk van historici Patrick en Jean-Noël Lefèvre. Patrick Lefèvre, tot voor kort hoofdconservator van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis en verbonden aan de ULB, is vandaag algemeen directeur van de Koninklijke Bibliotheek van België. Zijn zoon Jean-Noël schreef zijn licentiaatsverhandeling over Belgische militairen in Rwanda in de jaren 1959-1963. Het is duidelijk naar aanleiding van deze verhandeling dat het boek werd geschreven. De periode van de dekolonisatie wordt met vier van de zeven hoofdstukken een centrale rol toebedeeld en is volgens de auteurs van doorslaggevend belang om de gebeurtenissen van de jaren 1990 te begrijpen. De waarde van het boek voor een wetenschappelijk publiek wordt danig beperkt door het ontbreken van secundaire literatuur in voetnoten.

Merkwaardig genoeg zijn de voetnoten bijna uitsluitend voorbehouden aan primaire bronverwijzingen en moeten de lezers het voor de rest doen met een bibliografie achteraan.

Het boek is chronologisch opgebouwd en begint met de Eerste Wereldoorlog, wanneer Belgische militairen voor het eerst een rol speelden in Rwanda, met name in de instandhouding van het Tutsi bewind. Daarna volgen de vier hoofdstukken over de periode van de dekolonisatie, meer bepaald over de Hutu revolutie in 1959, de onafhankelijkheid van Congo in 1960, de aanloop naar de onafhankelijkheid van 1962 en de onafhankelijkheid zelf, met de afrikanisering van het Rwandese leger en het vertrek van het Belgische militaire kader. Het voorlaatste hoofdstuk gaat over de gebeurtenissen van de vroege jaren 1990 tot en met de terugkeer van de Belgische militairen ten tijde van de genocide in 1994. Terwijl het laatste hoofdstuk volledig gewijd is aan de nasleep van de moord op de tien Belgische paracommando's in de jaren 1995 tot 2006, wordt in de uiterst beknopte conclusie een vergelijking getrokken tussen de jaren 1960 en de jaren 1990 – de periode van de Eerste Wereldoorlog is blijkbaar niet meer van tel.

Al vanaf de eerste bladzijde blijkt dat dit een boek is met een missie. De Lefèvres wijzen terecht op het belang van een historisch perspectief om de rol van het Belgisch leger in de dramatische gebeurtenissen van de jaren 1990 te kunnen begrijpen. Ze willen de beschuldigende toon van vele andere werken overstijgen, maar maken daarbij de fout om bij tijden in het andere uiterste te vervallen. Het feit dat het boek opgedragen

is aan alle Belgische militairen die ooit in Rwanda gediend hebben of uitingen zoals “*Relativement à leur participation à la décolonisation et au transfert de souveraineté au Rwanda, les Forces armées belges n’ont rien à cacher, bien au contraire*” (p. 10) zetten de geloofwaardigheid van het betoog op de helling, zeker gezien de professionele achtergrond van Patrick Lefèvre. Met beschuldigingen gericht aan het adres van de Verenigde Naties lijken de auteurs bovendien veel minder problemen te hebben, wat de indruk het Belgische leger te willen vrijpleiten alleen maar versterkt.

Nochtans blijkt uit vele andere passages dat de ogen geenszins gesloten worden voor de op cruciale momenten uiterst partijdige politiek van Belgische militairen. Vooral de vier kernhoofdstukken over de periode van de dekolonisatie zijn minder polemisch. Deze zijn gebaseerd op zowel binnenlands als buitenlands archiefmateriaal. In het binnenland werden private archieven zoals de ‘*Papiers Verstraeten*’ gebruikt, evenals enkele publieke militaire archieven. In het buitenland werden het *Public Record Office* in Londen, het archief van de VN in New York en de nationale Amerikaanse archieven in Washington geconsulteerd. Dit materiaal biedt een leerrijke kijk op de dekolonisatie van Rwanda, meer bepaald op de rol van de Belgische militair Guy Logiest in de vorming van het Hutu bewind en een volledig door Hutu gedomineerde leger, de rol van de Verenigde Naties, de Congolese context (onder andere de heilige angst voor muiterijen) en de oprichting van de *Garde nationale rwandaise*.

Voor dit laatste, de oprichting van het nationale Rwandese leger, had onderzoeksperspectieven kunnen openen die door de huidige opzet van het boek onderbelicht zijn gebleven. Hoewel er over de “*garde personnelle du mwami*” (p. 49) gesproken wordt, gaan de auteurs niet verder in op het bestaan van vroegere, niet door het koloniale bewind opgerichte legers of troepen. De vraag naar eventuele confrontaties van deze troepen met de latere *Garde nationale* blijft bijgevolg onvoldoende beantwoord. Omwille van de strikte focus op de Belgische kant van het verhaal wordt de periode 1964-1990 volledig overgeslagen, wat heel wat vragen over de werking van het Rwandese leger in die jaren open laat. Een vraagstelling over de geschiedenis van het Rwandese leger vanuit een *longue durée* perspectief – uiteraard met aandacht voor de niet te onderschatten rol van Belgische militairen – was naar mijn mening een betere keuze geweest voor dit boek. Op die manier had het een bijdrage kunnen leveren tot de verklaring van de dood van meer dan 500.000 mensen in plaats van “slechts” tien.

Petra Vervust

GUY VANTHEMSCHE
«La Belgique et le Congo. Empreintes d’une colonie,
1885-1980»
[Nouvelle Histoire de Belgique, 4]
Bruxelles, Éditions Complexe, 2007, 357 p.

L’histoire des relations entre la Belgique et le Congo est généralement orientée vers l’action de la métropole dans la colonie. Il est plus rare que l’on analyse l’influence du territoire colonisé sur le colonisateur en Occident. C’est précisément l’objectif général que l’auteur s’est fixé dans le